

S. Sayısı : 156

Devlet Demiryolları ve Limanları Genel Müdürlüğü memur ve hizmetlilerinin ücretlerine dair olan Kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 sayılı Kanuna ek 4620 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Ulaştırma ve Bütçe Komisyonları raporları (3/216)

T. C.

Başbakanlık

Muameleat Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 72/53, 6/1141

5 . IV . 1948

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü memur ve hizmetlilerinin ücretlerine dair olan kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 sayılı Kanuna ek 4620 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde, «Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünce inşa ve tamir atelye ve depolarıyla maden işletmelerinde yorucu işlerde çalıştırılan memur ve müstahdemler (İşçi, amele ve hamallar hariç), bu hizmetler haricinde diğer memuriyetlere nakillerinde müktesep hak teşkil etmemek üzere bir derece yukarıya tâyin olunabilirler» denilmektedir.

Maddede kadro esasının cari olacağına dair bir sarahat bulunmadığı ve hükmün kadro ile takyit edilmesinin bir çok memurların ve hususiyle maddede yazılı iş yerlerine ait kadroların en yüksek derecesini ihraz edenlerin, madde hükmünden faydalanmalarına inkân bırakılmaması neticesini intaç edeceği cihetle, bu muamele uygulanırken kadro aranmaksızın üst derece üzerinden aylık verilmesinin caiz olabileceği düşünüldüğü gibi, «Tâyin» keyfiyetinin kadroya müstenit muayyen bir göreve bir kimsenin yetkili makameca açıktan veya başka bir görevden nakil suretiyle atanması demek olup kadro fevkinde aylık veya ücret verilmemesi de mevzuat ve tatbikatta kaide olarak yerleşmiş bulunduğundan, bir üst dereceye tâyin edilecekler için madde metninde kadro esasının cari olacağına dair bir sarahat bulunmamasının bu yerlerde çalışan memur ve hizmetlilere kadrosuz olarak bir üst derece aylık verilmesini mümkün kılmayacağı ve kadro fevkinde aylık ve ücret verilebilmesi için kanunda sarahat bulunması gerektiği de mütalâa edildiğinden bahis konusu maddenin yorum yoluyla çözülmesi Maliye Bakanlığından istenilmektedir.

Gereğinin yapılmasına müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

Başbakan
Hasan Saka

Ulaştırma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Esas No. 3/216

Karar No. 13

19 . IV . 1948

Yüksek Başkanlığa

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü memur ve hizmetlilerinin ücretlerine dair olan kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 sayılı Kanuna ek 4620 sayılı Kanunun 6 nci maddesinde münderic «Bir derece yukarıya tâyin olunabilirler» hükmünün tatbikında kadro ile mukayyet bulunulup bulunmayacağı hususunun yorum yoluyla çözümlenmesinin Maliye Bakanlığınca istenildiğini bildiren ve komisyonumuza havale buyurulan 5 . IV . 1948 tarih ve 6/1141 sayılı Başbakanlık tezkeresi komisyonumuzun 14 . IV . 1948 tarihindeki toplantısında okundu ve üzerinde gereken görüşmeler yapıldı. Toplantıda Ulaştırma Bakanı ile Genel Müdürlük ve Maliye temsilcileri de bulundular.

Bahsi geçen hükmün yoruma muhtaç olduğu, Komisyonumuzun iki ayrı noktai nazara inkişanı etmesiyle de sabit olmuştur. Bu noktai nazarlar şunlardır:

Şu, Komisyonumuzun iki ayrı noktainazarlar şunlardır:

1. — Alelittlak bir memurun bir göreve tâyini demek, kadroda yeri bulunan bir vazifeye atanması demek olduğundan «Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğüne inşa ve tamir atelye ve depolarıyla maden işletmelerinde yorucu işlerde çalıştırılan memur ve müstahdemlerin, bu vazifelere tâyinlerinde de kadro ile mukayyet bulunulması tabiidir. Eğer kanun vazı böyle düşünmemiş olsaydı hükmü başka bir tarzda, yani kadro ile mukayyet olunulmayacağını belirten bir beyan tarzıyla ve meselâ»..... memur ve müstahdemlere bir üst derece ücreti verilir» şeklinde ifade ederdi. Halbuki maddenin yazılışında böyle bir ifade mevcut olmadığı gibi, kanun vazı kadroda yer olmaması ihtimalini de düşünerek «tâyin olunabilirler» iktidari fiilini kullanmış, yani kadroda yer varsa ve Genel Müdürlük de hizmetin mahiyetini ve me-

murun ziyakatını böyle bir taltife lâayik görürse tâyin olunur, aksi halde olunmaz demek istenmiştir.

2. — Diğer noktai nazar da şöyledir: Madde nin vaz'ındaki esas maksat: Ağır hizmetlerde çalıştırılanların terfihidir. Bu terfihin emniyetle sağlanabilmesi için kadro ile mukayyet bulunulmaması icabeder. Aksi halde, yorucu hizmetlerde çalışanların belki bir kısmı kadroların müsaadesinden istifade ederek birer üst derece aylığı alabilirler, fakat çoğu da kadroların müsaadesizliğinden dolayı esas ücretleriyle çalışmaya mecbur kalacaklarından reticede adaletle telifi mümkün olmayan bir durum husule gelir. Bundan başka, zaman olabilir ki, maddede bahsi edilen hizmet yerlerinde fevkalâdeden zuhur edebilecek bir iş kesafetinin kısa zamanda görülüp ikmal edilebilmesi için, mütaaddit ve hattâ bazan çok sayıda memur ve müstahdemlerin esas vazifelerinden muvakkaten alınarak ağır iş yerlerine teksifi icabeder. Böyle bir halde kadro ile mukayyet bulunulursa bunlara kendi ücretlerinden başka bir şey verilemez. Binaenaleyh, hem işin selâmeti ve hem adaletin tecellisi bakımlarından, ağır işlerde çalıştırılan bütün memur ve müstahdemlere kadro ile mukayyet olunmaksızın birer üst derece aylığı verilmesi icabeder.

Aynı kanunun 3 ncu maddesi hükmü varken, kanun vâzının 6 nci maddesinin tedvinine lüzum görmesi de bu sebeplerledir.

Bu iki noktai nazar üzerinde uzun müzakere-lerde bulunduktan sonra komisyonun salt çoğunluğu birinci noktai nazara yani kadro ile mukayyet bulunulması noktai nazara katılmıştır.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna veril-
mek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma Komisyonu Başkanı

Çoruh

A. R. Erem

Sözcü	Kâtip	Niğde
Kars	Erzurum	Birinci noktai nazara muhalifim ve hafif işten ağır işe alınan memurların kadro ile bağlı olmayarak bir üst derece aylık verilebileceği reyindeyim
Ş. Kurucan	S. Altuğ	V. Sarıdal
Edirne	Eskişehir	Ordu
M. E. Ağaoğulları	K. Zeytinoglu	Ordu
Istanbul	Kayseri	Sivas
Orgl. C. C. Toydemir	F. Selcer	Dr. V. Demir Amiral H. Gökdalay H. Işık
İnzada bulunamadı		
Kocaeli	Kütahya	
F. Balkan	A. Bozbay	

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 3/216

Karar No. 84

7. VI, 1948

Yüksek Başkanlığa

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü Memur ve Hizmetlilerinin Ücretlerine dair olan Kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 sayılı Kanuna ek 4620 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin uygulanmasında kadro esasının cari olup olmayacağı hakkında hâsıl olan tereddüdün izalesi için adı geçen maddenin bu yönden yorumlanması isteğini havi Başbakanlığın 5. IV. 1948 tarihli ve 6/1141 sayılı tezkeresi Yüksek Meclisin havalesi gereğince ve Ulaştırma Komisyona raporiyle birlikte Komisyonumuza tevdi buyurulmakla mezkûr İşletme Genel Müdürü ile Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürü hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

Adı geçen kanunun 6 nci maddesinin uygulanmasında tereddüdü mucip olan nokta şu suretle izah edilmektedir. (Genel Müdürlükçe inşa ve tamir atelye ve depolarıyla maden işletmelerinde yorucu işlerde çalıştırılan memur ve hizmetlilerin, bu hizmetler haricinde diğer memuriyetlere nakillerinde müktesep hak teşkil etmemek üzere bir derece yukarıya tâyin olunabilmeleri) keyfiyeti bu yerlerde bir üst derece kadrosunun bulunmasına mı mütevakkıftır. Yoksa aynı unvanı haiz bir kadroya böyle bir üst derece maaşıyla tâyin imkân ve salâhiyetini bu madde vermekte midir.

Alınan izahlara göre : Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü, kendi anlayışına göre bu maddenin tedvin sebebini, adı geçen yerlerdeki ağır işlere, daha rahat işlerde ve bürolarda çalışan ve aynı memuriyet unvanını taşıyan bir memurun kadro değişmeden bir üst derece aylığı ile tâyini temin ve bu suretle bu ağır işlere rağbeti celbetmek suretiyle izah etmiş ve aynı memurun tekrar eski memuriyetine dönmesi halinde de bir kadro yükselmesi ve geri alınması gibi herhangi bir muamele teşevvüsünün vâkı olmamasının temin edildiğini bildirmiştir.

Maliye Bakanlığının izahlarına gelince: Bir memurun bir mahalle tâyini o yerde bir kadronun bulunmasına mütevakkıftır. Kadro üstünde bir tâyin yapılamıyacağı ve böyle bir tâyine mütaallik aylığın ödenemeyeceği Genel Muhasebe Kanununun 82 nci maddesinin, sarîh hükmü iktizasından bulunmaktadır. Gerçi Devlet Ekonomi Kurumlarında ve Devlet Demiryollarında yukarıda sayılan ağır işlerde ve iş yerlerinde çalıştırılacak memurların bir üst dereceye tâyinleri esas kabul edilmiş ise de bunun kadro olmadan tâyin yapılır mânasına almaya imkân yoktur. Kanun vâzının maksadı böyle olsaydı maddede bunu temin edecek bir hükmü de birlikte tesbit ederdi. Gerek bu madde ve gerekse diğer mevzuatta kadrosuz bir mahalle tâyin yapılaca-

ğma dair bir hüküm mevcut olmadığına göre madde hükmünün sarahati başka bir surette imale hukukan imkân bulunmamaktadır.

Kaldıki Devlet Demiryolları her yıl Bütçesiyle Büyük Meclisin onayından geçirdiği kadrolarında bu gibi yerlerde yine memuriyet unvanı değişmeden kullanacağı üst derece kadrolarını tesbit edebilmek imkânlarına da malik bulunmaktadır. Bu takdirde tatbikatta da bir aksaklığın ve derece geri alma gibi bir vaziyetin husulünü önlemiş bulunur denilmektedir.

Komisyonumuz, gerek maddenin sarahatinden ve gerekse mevzuatımızda aksine bir hüküm bulunmamasından herhangi bir memuriyete tâyininin mutlak olarak bir kadro ile mukayyet olduğuna ve maddede kadrosuz tâyin edilmesini sağlayacak bir işaret bulunmadığına göre saril

olan madde hükmünün tefsiriine mahal olmadığına karar vermiştir.

Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
Mardin	Ankara	Ankara
<i>R. Ertu</i>	<i>M. Eriş</i>	<i>F. Öymen</i>
Amasya	Ankara	Aydın
<i>A. K. Yiğitoğlu</i>	<i>C. Gölet</i>	<i>Gl. R. Alpman</i>
Balıkesir	Bursa	Diyarbakır
<i>E. Altan</i>	<i>F. Bük</i>	<i>V. Diçeli</i>
Eskişehir	Eskişehir	İzmir
Muhallifin	Muhallifin	<i>S. Diçmen</i>
<i>A. Oğuz</i>	<i>A. Poluoğlu</i>	
Kırşehir	Konya	Samsun
<i>S. Torgut</i>	<i>S. Çumralı</i>	<i>M. A. Yörüker</i>